

Список використаних джерел

1. Шовкошитний В. «Шедевр» Петра Сороки: текст і надтекст або Великі можливості малої прози. Сорока П. Шедевр. Повість, оповідання, одробини. Київ: Український пріоритет, 2014. С. 4.

СПОГАДИ ПРО ПЕТРА СОРОКУ

Смоляк Олег Степанович

доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,

smolyak.te@gmail.com

Цей день став пам'ятним для мене на все життя. Не сумніваюся в тому, що він був знаковим і в творчому житті Петра Сороки. А припав цей день на 10 березня 2012 року. Саме тоді (а це був вівторок) о чотирнадцятій годині в аудиторії №301 Інституту мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка я вирішив зробити Петрові Сороці сюрприз – репрезентувати його збірку віршів «Лісові псалми», яка нещодавно вийшла друком, широкому загалові студентів та викладачів мистецького підрозділу університету.

Хочу повернутися до витоків мого знайомства з Петром Івановичем і підтримування творчих стосунків до кінця його життя. Уперше я зацікавився ним заочно, на шпальтах обласної та республіканської періодики ще у 1980-х роках, де час від часу публікувалися його твори та аналітичні статті й рецензії. Його публікації заімпонували мені неординарністю письма, широким спектром художньо-виражальних засобів та глибиною аналітичної думки. Лаконічний у словотворенні, збагачений образними смислами, широкоаспектний у виборі літературних жанрів, а то й у творенні нових – це всі якості, що накопичувалися в моїй уяві про нього й спонукали до чим скорішого очного знайомства з ним.

Усі ці художні характеристики його літературної творчості стали для мене орієнтиром і в моєму майбутньому словотворенні, яким я горджуся до сьогодні та які стали для мене творчими маяками в подальшому. І кожен раз, коли я брав у руки новий літературний журнал чи газету, мені хотілося натрапити на публікацію з підписом Петра Сороки й насолодитися його письмом донесхочу. І саме насолодитися ним. Бо його слово було близьке моєму світобаченню, а ще більше струмувало музикальністю художньої архітектоніки, яку я використовував у своїй літературній творчості і радів від її аналогів у інших письменників. Мені було цікаво зрозуміти стильову симфонічність письма інших, бо, таким чином, я розширював свій спектр письма й надихався подібними смислами інших творців красного письменства.

Після неодноразових прочитань художніх творів і літературознавчих розвідок Петра Сороки в часописах я захотів завітати з ним очно і то найскоріше. Й нарешті наша зустріч відбулася на кафедрі українського і зарубіжного літературознавства, якою завідував у той час доктор філологічних наук, професор, мій давній приятель Роман Гром'як. Саме він і познайомив мене з молодшим від мене на сім років, енергійним і непосидючим викладачем керованої ним кафедри Петром Сорокою. Тоді я вже очолював кафедру музикознавства, методики музичного мистецтва та акторської майстерності й вирішив запросити Петра Івановича читати студентам театрального відділення навчальний предмет «Історія української та світової літератури». На що Петро Сорока з радістю погодився. Тоді я власне інтуїтивно відчув, що матиму цікавого співрозмовника на теми українського й світового красного письменства і матиму можливість спілкуватися з ним частіше. Як виявилось пізніше, я непомилився у виборі його, як викладача. Студенти отримали від нього багато інформації не тільки з питань літератури, а і з театального й образотворчого мистецтва й не раз дякували мені за вибір такого талановитого викладача.

Розмови з Петром Сорокою відкрили для мене ширший спектр розуміння літературного процесу в Україні й за кордоном. Направду, я зарубіжною

літературою менш захоплювався. Вона якось мені не імпонувала. Я до глибини своїх очей був залюблений в українське красне письменство. Я смакував творами Івана Франка, Богдана Лепкого, Михайла Стельмаха, Євгена Гуцала, Бориса Харчука, Романа Іваничука, Романа Федоріва та ін. Усі вони були мені близькими за духом і звукописом, сприймалися мною, як щось найрідніше, що для мене було найголовнішою притягальною силою під час читання художніх творів. Тому анотовані ним твори зарубіжних письменників розширювали мій світогляд, робили його ґрунтовнішим. І саме тому до когорти провідних українських письменників я вписав і прізвище Петра Сороки – майстра імпресіоністичного письма, модифікатора жанрової палітри в українській літературі.

Петро Сорока був доволі продуктивним у письмі, культурно-громадській та просвітницькій діяльності. Кожного року виходила в світ одна, а то й дві художні чи есеїстичні книги. Кожного разу він дарував, а то й продавав їх мені. А я одразу із захопленням зачитувався ними і полемізував з ним з приводу написаного. Не так полемізував, як рецензував їх безпосередньо перед автором. Петро Іванович уважно вислуховував мої візії прочитаного й, мабуть, дослухався до них...

Але хочу все ж таки повернутися до того пам'ятного для мене дня – репрезентації збірки Петра Сороки «Лісові псалми». Адже автор цього видання не знав і, навіть не здогадувався, що я підготував такий, несподіваний для нього, поетично-музичний сюрприз. А він (цей сюрприз) був зумовлений, в першу чергу, тим, що до цього Петро Іванович не раз бідкався мені у важкості підготувати такого роду захід, особливо це стосувалося організації слухацької аудиторії. Мені, як багатолітньому викладачеві університету, а ще й до того завідувачеві кафедри музикознавства та акторської майстерності зробити поетично-музичну імпрезу було зовсім не важко. Аби тільки бажання було. А бажання в мене було, насправді, велике, оскільки художньо-поетичний зміст збірки захопив мене настільки, що я захотів зреалізувати свою подяку авторові саме в такій формі. А ще я читав навчальні дисципліни з народної творчості та

українського народознавства студентам музичного та театрального відділень кафедри, то й пообіцяв учасникам заходу додати по декілька балів до чергового змістового модуля. А їм така форма винагороди була вельми до вподоби. Отож поетично-музичний сюрприз для Петра Сороки був позбавлений художньої тяготи та організаційних клопотів.

Для проведення цього заходу я вибрав саме той день, коли Петро Іванович проводив заняття зі студентами театрального відділення й таким чином його можна було без зусиль запровадити опісля занять в потрібну для цього заходу аудиторію. І саме за таким планом відбулася процедура запрошення Петра Сороки в аудиторію № 301, в якій мала відбутися репрезентація його збірки «Лісові псалми». Оскільки при інших обставинах Петро Іванович зміг би, із-за своєї надзвичайної зайнятості (читай – скромності) відмовитися, а то й проігнорувати таку святкову для всіх присутніх імпрезу.

Увійшовши в аудиторію № 301, він був ошелешений побаченим. Приміщення було заповнене студентами і викладачами інституту мистецтв. Частина присутніх сиділа на приставних стільцях, а спереду біля обох стін пристосувалися учасники поетично-музичної композиції в святковому одязі й чекали початку мистецького дійства. Я з Петром Івановичем протиснулися до переду й сіли на призначене для нас місце.

Розпочалося величне поетично-музичне дійство. Ведучий програми, студент 53 групи театрального відділення Тарас Чуловський надав мені вступне слово. Я розпочав розмову з представлення Петра Сороки, як письменника, а потім повідав про його літературну творчість загалом й про репрезентовану збірку «Лісові псалми» зокрема. Зробив загальний літературознавчий аналіз поетичних творів, поміщених у збірці. У моєму аналізі, в основному, було звернено увагу на використанні художньо-виражальних засобів у віршах, які, загалом, були близькими моєму поетичному мисленню. Йшла мова і про стильову приналежність збірки. У своєму виступі я наголосив на тому, що поетика і художня образність Петра Сороки, як поета, є надзвичайно багатогранною й тому він, як письменник, належить до десятка моїх улюблених

творців українського красного письменства. Особливо це підтверджувалося його імпресіоністичним баченням світу і вмінням цей світ переневтілити в художні образи.

Опісля мого виступу розпочалася репрезентація збірки «Лісові псалми» засобами художнього слова. Студентами Соломією Крушельницькою, Надією Іваниною, Ольгою Атаманчук, Оксаною Верголою, Іриною Ветлянською, Тетяною Яремусь та Сергієм Дем'яненком були прочитані напам'ять вірші з репрезентованої збірки «Я читаю те, що пише вітер», «Тут усе важливе, тут усе значуще», «Навчи мене Господи з неба молитись, як птаха», «Люблю ті нетри, цю густу траву», «Що душа шукає моя в цьому лісі», «Лютневий ліс», «Мене тут знають всі зайці», «Вже квітень наспівує гами», «Знаю, що марно благий неблагий», «Господи, рай твій, це, мабуть, ліси», «Щось таке підкотилось до горла», «Небо лісу», «З кожним днем гостріше відчуваю», «Нема мені над ліс оцей держави», «Не буває в лісі вдруге, вп'яте», «Бог мені безсмертя обіцяв». Вірші були прочитані студентами емоційно, виразно, натхненно, з відчуттям поетичної стопності, з мелодійною плинністю. Я спостерігав під час читання студентами віршів поета й бачив на його обличчі велику, але дещо приховану радість, що світилася в його очах і проникала в найглибші фібри його душі. Мені також було приємно від побаченого на обличчі автора віршів, а ще більше – від емоційного й проникливого читання студентами поезій Майстра слова.

У проміжках між художнім читанням віршів прозвучали й музичні твори у виконанні студентів і викладачів кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва. Зокрема, усі присутні в аудиторії мали можливість насолодитися Варіаціями на мелодію української народної пісні «Дівча в сінях стояло» у виконанні студента Юрія Васильківа (клас доцента Анатолія Баньковського). Цей твір своєю життєрадісною настроєвістю додав звукових барв до «Лісових псалмів» і поглибив їхнє сприйняття. Майстерно прозвучав і фортепіанний твір – «Прелюдія фа дієз мінор» Василя Барвінського у виконанні викладачки Оксани Гиси. Ця інструментальна композиція своєю

меланхолійністю ніби повела слухачів лісовими стжжками й сприяла почути їхній втаємничений спів й додала настроєвості в колорит лісових псалмів. Ця музика своєю імпресією доповнила сприймання слухачами не лише поезій, а й самого інструментального шарму та повела їх в густину лісового спокою.

Окрасою поетично-музичної композиції стала українська народна пісня в обробці для голосу з форте'яно Станілава Людкевича «Ой співаночки мої». Виконувала її магістрантка інституту мистецтв Мар'яна Фок. Ця пісня своїм змістом й неперевершеним виконанням повела слухачів (у тому числі й Петра Івановича) на лісові галявини, по яких були посіяні наймиліші людському серцю співаночки. Мелодія і зміст цієї пісні були близькі серцю поета, бо він часто блукав лісовими галявинами, ніби шукав у них творче натхнення, ніби набирався в них сили для творчості. А коронкою музичних номерів став вокальний твір «Коріння» Віктора Толмачова на слова Володимира Вихруща у виконанні викладачки Наталії Овод. Його художня інтерпретація повела поета у стихію домашнього тепла, рідного дому й неперервності в спадкоємності. До речі, вдало підібрані організатором цієї іпрези музичні твори органічно доповнили змістову фабулу поезій Петра Сороки й надали їм ще більшого емоційного одкровення.

У репрезентації збірки Петра Сороки «Лісові псалми» брав участь й очільник Тернопільської обласної організації Національної спілки письменників України Євген Безкоровайний. Він з пієтетом говорив про творчість Пета Сороки та про його місце в сучасному українському літературному процесі. Із захопленням поділився власними думками про збірку «Лісові псалми», наголошуючи на тому, що вірші одного і того ж тематичного спрямування – рідкісне явище в сучасному красному письменстві і що її художня різнобарвність й версифікаційна вправність приваблює не лише фахового аналітика поезії, а й широке коло пересічних читачів, залюблених в українське художнє слово.

Наприкінці поетично-музичної програми виступив зі словами подяки й винуватець репрезентованої збірки «Лісові псалми» Петро Сорока. Він, із-за

своєї скромності, був небагатослівним. Але зауважив, що така широкоаспектна й фахово підготовлена програма репрезентації його книги була першою в його творчому житті. Але він надіється на подібні зустрічі з ним, як письменником, у майбутньому і саме з представниками цього мистецького факультету.

На жаль, через мій відхід від керування кафедрою музикознавства, методики музичного мистецтва та акторської майстерності я втратив безпосередню можливість організації такого роду заходів й творчі зустрічі з Петром Сорокою, як письменником, мали лише особистісний характер, що зводилися до обговорення як місцевого, так і загальноукраїнського літературного процесу.

НОВЕЛІСТИЧНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ЖАНРОТВОРЧИХ ЧИННИКІВ

«ДЕННИКІВ» ПЕТРА СОРОКИ

Ткачук Микола Платонович

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики української та світової літератури, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

tkmsasha@gmail.com

Форма щоденника має давню традицію в європейських літературах і зазнала численних жанрових трансформацій. Дослідники виділяють різновиди денникової прози – автобіографію, мемуари, сповідь. Твори можуть мати синкретичне змістове наповнення, можуть включати філософські роздуми й поряд з цим записи побутового характеру. «Денники» П. Сороки також відзначаються різномірною тематикою, а компоненти належать до різних жанрових утворень. Серед них можна виділити власне новели, ліричні мініатюри, літературні денники, вірші. Всі вони об'єднані інтенцією автора: «Я зрозумів, що знайшов жанр, який дозволяє мені найбільш повно виповісти себе». Ольга Шеховцова зазначила, що «Денники» – це своєрідна жанрова